

Jean Chrétien. El seu Partit Liberal ha estat el gran triomfador dels passats comicis al Canadà.

'I love you, moi non plus'

Els resultats electorals –amb el triomf liberal, l'esfondrament dramàtic de conservadors i neo-demòcrates, i l'augment espectacular dels sobiranistes quebequesos i dels reformistes– no fan més que confirmar una tendència que s'anava dibuixant d'ençà el fracàs de l'acord constitucional del Llac Meech, l'any 1990. Aquest acord pretenia respondre a les demandes del Quebec de ser reconegut com a “societat distinta” dins del Canadà. Aquesta pretensió, però, generà una duríssima reacció a la resta del país, que culminà amb la no-ratificació per part de dues de les assemblees legislatives provincials de majoria anglòfona, per la qual cosa, l'acord va decaure i no entrà mai en vigor.

El fracàs de Meech va eixamplar el conflicte entre el Quebec i el Canadà “anglès”. La defensa a ultrança per part d'aquest de l'igualitarisme provincial, i doncs la negativa a reconèixer al Quebec cap tipus d'estatut particular, ha dut una gran part de la societat quebequesa, fins i tot a aquells sectors que tradicionalment havien promogut un “federalisme renovat” –amb l'única

Temps de canvis, al Canadà. Després de les recents eleccions, un estat federal amb 126 anys d'existència ha entrat en una etapa crítica que el pot dur a una secessió que serà, probablement, tranquil·la.

excepció de la irreductible minoria anglòfona de Montreal–, a interrogar-se sobre el seu futur polític i constitucional a l'interior d'un estat que cada cop més tendeix el reforçament d'estructures centralitzades. En aquest sentit, i segons el politòleg Pierre Fournier, de la Universitat del Quebec, al Canadà anglès, el federalisme és vist com una “camisa de força”. En definitiva, doncs, ens trobem amb una conjuntura caracteritzada per un progressiu distanciament polític entre el Quebec i la resta del Canadà.

Els resultats. Sens dubte la dada més sorprenent d'aquestes eleccions canadenques ha estat la derrota humiliant dels conservadors, encapçalats per Kim Campbell, els quals han passat de 170 escons a obtenir-ne únicament dos. Aquest esfondrament ha estat atribuït a diversos factors. En primer lloc, als successius fracassos dels conservadors en dos fronts principals: l'econòmic i el constitucional. La profunda crisi econòmica que ha viscut el Canadà, sobretot d'ençà 1990, ha estat atribuïda en gran mesura a l'excessiva dependència econòmica respecte als

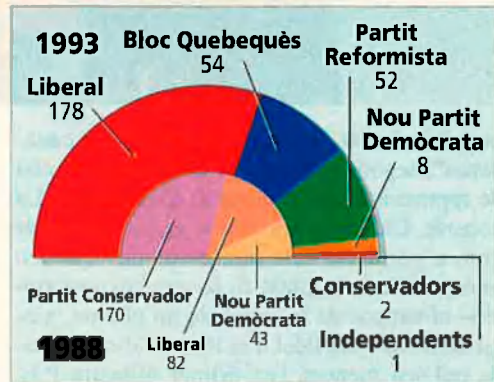
Estats Units. Aquesta subordinació s'ha accentuat arran de l'entrada en vigor, l'any passat, de l'Acord de Lliure Canvi. En aquest sentit, l'anterior primer ministre, Brian Mulroney, ha estat titllat per gran part de l'opinió pública, sobretot al Canadà anglès, "d'amic dels americans", en una reacció anti-EUA característica de la cultura política canadenca. Pel que fa al front constitucional, el ja al·ludit fracàs de Meech, com també el del referèndum de l'any passat, van acabar de desacreditar els conservadors. De fet, es pot dir que el que ha derrotat els conservadors, més que els liberals, ha estat "l'herència Mulroney", un polític que, després de nou anys en el poder, va abandonar el càrrec el passat mes de juny amb la cota de popularitat més baixa que mai ha conegut un líder polític occidental.

L'altre factor a tenir en compte en la derrota conservadora és que ha estat en els seus feus electorals, el tradicional i, en els darrers anys, les províncies occidentals i el Quebec, on han triomfat les noves candidatures del Partit de la Reforma i del Bloc Quebequès (vegeu quadre). És a dir, els conservadors han estat els més perjudicats, de llarg, per l'esclat del tradicional sistema de partits que havia predominat al Canadà.

Quant als liberals, dirigits per Jean Chrétien, el seu triomf, malgrat que ha estat per majoria absoluta –en contra de les previsions inicials–, no esborra les profundes diferències provincials i regionals que divideixen el país. En primer lloc, el fet que el gruix dels seus diputats provenen d'Ontario (on han aconseguit tots els escons –98– menys un dels que hi havia en joc) i de les províncies atlàntiques (30 de 32) fa que el

Kim Campbell. L'ex-primeira ministra canadenca ha sofert una humiliant derrota, ja que els conservadors que ella encapçala han passat de tenir 170 escons a només tenir-ne dos.

Els protagonistes de les eleccions canadenques

- 1) Què és?
- 2) Per què han pujat?

Partit Liberal del Canadà

1. Partit federal tradicionalment compromès amb el manteniment de la unitat del Canadà. Fins 1984 el seu feu electoral principal era el Quebec, i els polítics quebequesos hi ocupaven llocs destacats. A partir d'aquell any, el Quebec l'ha abandonat. Partidari d'un fort intervencionisme estatal i amb una certa fama de partit antiiianqui.

2. Ha pujat pel suport de les regions més partidàries d'un poder federal fort, Ontario, principal nucli industrial del país, i les províncies atlàntiques, les més dependents de les transferències i subvencions federals.

El Bloc Quebequès

1. Partit format l'any 1990. D'origen parlamentari, només es presenta a les eleccions federals, no a les provincials. Encara que ha rebut el suport polític i material del Partit Quebequès, no en vol ser l'"ala" federal. Aspira a aplegar polítics de diferents cultures ideològiques (liberals, conservadors, socialistes). Seria una mena de "Front Patriòtic" quebequès a Ottawa.

2. Ha pujat per l'expansió del sobiraneisme al Quebec, fins i tot entre els sectors abans federalistes, després de l'oposició del Canadà "anglès" a reconèixer-li un estatus de "societat distinta".

El Partit de la Reforma

1. Partit creat per Preston Manning l'any 1987. Inicialment arrelat a les províncies occidentals (Alberta, sobretot), s'ha anat expansionant cap a l'est.

A Ontario, ha canalitzat el sentiment antifrancòfon. No s'ha presentat al Quebec.

2. Ha pujat a causa de l'esfondrament dels conservadors. Però, també pels tradicionals greuges que mantenen les províncies occidentals enfront el "centralisme" de les províncies més grans del país, és a dir, Ontario i el francòfon Quebec.

ARXIU

propòsit de ser "un govern de tots els canadencs", segons paraules de Chrétien, no passi de representar una declaració d'intencions. En concret, Chrétien difícilment es pot presentar com a portaveu dels interessos del Quebec —malgrat haver triomfat en la seva circumscripció— ni tampoc de l'Oest. Això no obstant, ningú no dubta que, fidel a la línia política marcada pel seu mentor, l'ex-primer ministre P.E. Trudeau, farà tot el possible per assegurar la unitat nacional del Canadà, enfrontant-se als sobiranistes, i tractarà de mantenir la primacia del Govern Federal per damunt dels provincials, en contra dels criteris dels reformistes occidentals.

Les noves formacions. El fet més innovador d'aquestes eleccions ha estat, sens dubte, l'aparició de dues formacions polítiques amb un fort arrelament regional o provincial, fet que ha permès que rendibilitzessin els seus resultats, sobretot quant a nombre d'escons.

El Bloc Quebequès, així, ha esdevingut el principal partit de l'oposició, amb 54 escons, tots ells del Quebec (d'un total de 75). Seguint el sistema parlamentari, d'arrel britànica, vigent al Canadà, es dona la paradoxa que el "cap de la lleial oposició" en la Cambra dels Comuns d'Ottawa serà un partidari de la sobirania del Quebec, Lucien Bouchard. Bouchard, advocat de 55 anys, havia militat anteriorment al Partit Quebequès, on participà activament en la campanya del Referèndum per la Sobirania de 1980. Quatre anys més tard, optà per presentar-se com a candidat conservador, convençut pel

Lucien Bouchard. El president del Bloc Quebequès, partidari de la sobirania del Quebec, esdevé el nou cap de l'oposició gràcies als boníssims resultats que la seva coalició ha obtingut recentment.

seu antic company de facultat Brian Mulroney. Poc després fou nomenat ambaixador del Canadà a França, càrrec clau per a tot nacionalista quebequès, per motius obvis. El 1988 va tornar al Canadà com a ministre Federal de Medi Ambient, però dos anys després, amb motiu del fracàs de l'acord del Llac Meech, va dimitir. Aquesta decisió fou considerada "una traïció" pel mateix Mulroney. Juntament amb altres diputats conservadors, i també liberals trànsfuges, tots ells del Quebec, va formar el Bloc Quebequès, que més tard es convertiria en partit polític, i del qual en seria escollit líder. Des de la seva formació, els bloquistes s'havien preparat per la "prova de foc" que representava la contesa electoral federal. A hores d'ara, i com ja es preveia, no es pot sinó afirmar que el Bloc ha reeixit en el seu objectiu d'esdevenir l'autèntic portaveu del Quebec a Ottawa. Si bé alguns analistes han assenyalat que una part del vot recollit pel Bloc és un "vot de protesta", no hi ha dubte que el gruix és format per electors que s'han decantat més pel missatge sobiranista tranquil, però decidit, que Bouchard encarna. En tot cas, serà en les eleccions quebequeses de l'any que ve, quan es confirmarà si, després de molts anys de crisi, el Quebec ha esdevingut, de nou, sobiranista.

L'altra formació que també ha triomfat en aquestes eleccions, amb 52 escons, ha estat el Partit de la Reforma, liderat per Preston Manning, fill del qui va ser durant 25 anys primer ministre de la província d'Alberta. Manning ha aconseguit el suport de gran part de l'electorat de les províncies occidentals, on ha esborrat del mapa els conservadors, i també ha estat la segona força més votada en moltes circumscripcions d'Ontario. A diferència del seu pare, però, Manning, quan va fundar el Partit de la Reforma, l'any 1987, va remarcar que havia de ser un partit nacional, és a dir, de tot el Canadà, llevat del Quebec. Així els reformistes es caracteritzen per la seva ideologia conservadora, integrista, antiintervencionista i, en l'aspecte cultural, per la seva bel·ligerància contra el bilingüisme oficial i contra el multiculturalisme. Curiosament, podria ser que el Bloc Quebequès i el Partit de la Reforma tinguessin més objectius comuns que diferències. Efectivament, els reformistes no qüestionen el fet francès dins del Quebec, i inclús s'han arribat a mostrar favorables a una separació del Quebec de la resta del Canadà, si això ha de permetre resoldre per sempre la crisi constitucional que fa més de vint anys que travessa el país. De retruc, això també permetria una assimilació més fàcil de les febles minories francòfones que hi ha a les províncies de majoria anglòfona.

En definitiva, doncs, ens trobem amb un nou escenari que sens dubte generarà en els propers mesos, i de ben segur l'any 1994, més d'una notícia.

Josep Sort